

כי תשא
ה' תשע"א
כתובת:
Oraysa10@gmail.com
il.com

אורחיהם

לע"נ צפורה הדסה ב"ר אברהם ברוך ת.ג.צ.ב.ה.

= פרשת כי תשא =

כיור וכנו

ל, יח-כא) ועשית פיור נחשת וכנו נחשת לרחצה ונתת אתו בין אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים: ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם: בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימתו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה: ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורתם:

שאלות:

א) מדוע נזכרה פרשת הכיור אחרונה לכל הכלים והעשיות. [ושאלת ר"י אברבנאל, מדוע הפסיק בפרשת מחצית השקל קודם לגמר עשיית הכלים]. ב) בשלמא הכיור נצרך "לרחצה", אבל כנו לא נתבאר מה תפקידו. ג) מדוע נזכר מיד בעשיית הכיור תפקידו לרחצה, משא"כ כל הכלים לא נכתב מטרתם אלא אחר גמר עשייתם. עוד צ"ב שהרי להלן הוא מבאר שירחצו אהרן ובניו ממנו בבואם ומדוע נכתב מיד לרחצה והוא מיותר לכאוי. ד) מדוע מקומו בין האהל למזבח, הלא לכל שירות היו צריכים לרחוץ בו. ה) מדוע צ"ל שיתן שמה מים, הלא פשוט הוא, מאחר שתפקידו לרחצה אין רחיצה בלא מים. ו) הנה דין הרחיצה נכפל, וגם נאמר בו ב"פ ולא ימותו, וצ"ב מדוע נכתב בתחילה בסתם ורחצו ואח"כ מסביר אימתי ושוב מסיים שירחצו ולא ימותו, והדברים נראים ככפל ואריכות מותר. ז) מדוע מקדים כניסה לאהל מועד לגשתם למזבח, הלא עבודת המזבח תדירה היא, משא"כ כניסה לאהל מועד אינה תדירה כ"כ. ח) מדוע רק כאן נזכר שדין הרחיצה הוא יחק עולם, וגם נזכר בו הוא וזרעו לדורות, והדברים צ"ב.

ביאורים:

א. ג' עניני הכיור

נראה לומר, שהפסוק הראשון הוא הקדמה על מהות הכיור, ונאמרו בו ג' דינים, ואח"כ נתבאר ג' דינים אלה בג' הפסוקים אחריהם. א] נְעֲשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכִנּוּ נְחֹשֶׁת לְרַחֲצָהּ ב] וְנִתְּתָה אֹתוֹ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ ג] וְנִתְּתָה שָׁמָּה מַיִם :

א] הדין הראשון נוגע לצורת הכיור, שהציווי הוא להכין כלי הראוי לרחיצה, וזהו מהותו ותפקידו. לכן צריכים להכין לו מקום קיבול מים, וצריך להכין לו דדים להריק המים שבתוכו, וצריך שיהיה ראוי לקדש בו ד' כהנים בבת אחת שהם אהרן ובניו (זבחים יט.). כנגד ציווי זה נאמר הפסוק וְרַחֲצוּ אֶהְרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם : היינו שעיקרו וצורתו, שיהיה ראוי לתפקידו שירחצו אהרן ובניו ממנו, ובאופן שיהיו הדדים גבוהים מן הארץ ומצויים לכהן שתהיה רחיצה בב"א של יד ורגל. כמו"כ המלבי"ם מסביר, שהכך של הכיור היה מיועד להגביה את הכיור מן הארץ על מנת שיכולו לקדש בו ידיהם ורגליהם, אבל אם יהיו הדדים סמוכים לארץ לא יוכלו לקדש ממנו.

ב] הדין השני נוגע למקומו, שכנגד מה שנאמר בפסוק הראשון וְנִתְּתָה אֹתוֹ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ, בא הפסוק השני להסבירו, שאמר בְּבֵאֵם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְרַחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמְתוּ אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׂרֵת לְהַקְטִיר אֲשֶׁה לַה' : לכן מקום הכיור בין שני מקומות אלה, בסמיכות לאהל מועד כי אם יבואו לאהל מועד בלא רחיצה ימותו, וכאשר הכיור סמוך לכניסה לאהל מועד יזכרו וירחצו. כמו"כ הוא גם סמוך למזבח משום שבגשתם להקטיר צריכים לרחוץ.

ג] הדין השלישי הוא וְנִתְּתָה שָׁמָּה מַיִם, וע"ז בא הכתוב ומסביר, וְרַחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמְתוּ וְהִיָּתָה לָהֶם חֶק עוֹלָם לוֹ וּלְזֶרְעוֹ לְדֹרֹתָם : שמאחר שחסרון רחיצה דינו מיתה, לכן צריכים לשמור שיהיה שמה מים בכל זמן¹.

* * *

ב. רחיצה - מעבודות המקדש

יש לחקור בענין הכיור, שהנה כל הכלים היה בהם עבודת ושירות, המזבח להקריב עליו, מזבח הקטרת להקטיר עליו, השולחן ללחם הפנים, המנורה להדליק בה, והארון הוא גופו המשכן, ולכן

¹ והנה, יש מפרשים שלכך נאמר ב"פ מיתה, אחד לכניסת אהל מועד ואחד לעבודת המזבח, אכן לולי פיסוק טעמים, היה מקום לומר שאכן כך סדר הכתובים : א] וְרַחֲצוּ אֶהְרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם : בְּבֵאֵם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְרַחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמְתוּ. ב] או בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׂרֵת לְהַקְטִיר אֲשֶׁה לַה' : וְרַחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמְתוּ. ג] וְהִיָּתָה לָהֶם חֶק עוֹלָם לוֹ וּלְזֶרְעוֹ לְדֹרֹתָם : לפי"ז יש כאן שני אזהרות מיתה, חד לאהל מועד וחד למזבח. אלא שאחר פיסוק טעמים ופסוקים, הנה סדר הדברים כך הוא : א] וְרַחֲצוּ אֶהְרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם : ב] בְּבֵאֵם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְרַחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמְתוּ אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׂרֵת לְהַקְטִיר אֲשֶׁה לַה' : ג] וְרַחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמְתוּ וְהִיָּתָה לָהֶם חֶק עוֹלָם לוֹ וּלְזֶרְעוֹ לְדֹרֹתָם : וא"כ אין הדברים מובנים.

ניתן שמה הלוחות ושם נועד עם משה מבין שני הכרובים. אולם הכיור לכאוי לא היה בו שירות ועבודה כלל, אלא הוא רק היכ"ת לרחיצה, מאחר שצריכים לרחוץ שהוא עיקר הציווי לכן צריכים כלי שבו יהיו מוכנים המים לרחיצה. מצד זה אין הכיור וכו' מכלל "כלי המקדש" לשרת בהם, אלא היכ"ת לעבודה, ולא גרע מסכין לשחיטה וכדו'.

וכ"מ מדברי הספורנו "ועשית כיור. גם זה הכלי לא הוזכר למעלה עם שאר הכלים, כי לא היתה הכונה בו להשכין שכינה במקדש - כענין הכונה באותם הכלים כמבואר למעלה, אבל היתה הכוונה להכין את הכהנים לעבודתם". מטעם זה גם נכתב ענינו כאן לאחר פרשת בניית המשכן וכליו.

אולם מאידך גיסא, מאחר שאין הציווי שיהיו מים מוכנים במשכן, אלא הציווי הוא לעשות כיור, אם כן מוכח שהוא חלק מכלי המקדש והרי הוא כמזבח ושולחן ומנורה. כמו"כ אמרו (זבחים יט): שקידוש ידים ורגלים 'מעומד' משום שנאמר 'לעמוד לשרת', הרי מוכח שקידוש ידים ורגלים 'עבודה' היא, ואם כן כמו שהטבת הנרות עבודה היא, כך הכיור מוכן לעבודת קידוש ידים ורגלים, ואם כן מבואר שהוא מכלי המקדש ועבודתו במה שמקדשים ממנו ידיהם ורגליהם². כמו"כ משמע בגמ' שקידוש בעי בגדי כהונה, ועיין הערה³.

אולם מאחר שדין קיור אין דוקא מן הכיור (זבחים כב.), שהרי אם רחץ בכל כלי שרת דיו, א"כ הדר דינא שאין הכיור כלי עבודה ושירות, אלא כמכשיר את העבודה.

אלא נראה שאכן כל האמורים בפרשת כי תשא אין מהותם 'כלי המקדש' שתפקידם השראת השכינה, אלא הם 'מכשירי עבודה', ולכך מנה לדין מחצית השקל שהוא מכשיר העבודה מצד בני ישראל, ואח"כ מנה את דין הכיור שהוא מכשיר את הכהנים לעבודתם, ותו מנה את דין שמן המשחה וקטרת הסמים, שכולם הכשר לעבודה. אלא שמכל מקום נשתנו אלו, שגם בהכשרתם לעבודה יש דינים איך יהיו, היינו מחצית השקל בין לעשיר בין לעני, או דין פטום הקטורת ושמן המשחה שרק במתכונת מסוימת יהיו, כך גם לגבי קיור יש דינים מיוחדים. היינו שיהיו בכלי קודש כעין כיור, וכן צורת הקידוש בידים ורגלים בצוותא, ולשיטת המשך חכמה גם הוצרכו לקדשם במקום מסוים בין האהל למזבח. נמצא שכולם דינים בכלל הכשר העבודה.

² ויל"ע אם מעכב ופוסל את הרחיצה. ועיין רמב"ם ביאת מקדש ה, טז שכתב שאין מקדשים מיושב "שהוא כעבודה", נתן כ"ף הדמיון, ויש לעיין האם ניתן ללמוד מדבריו שאינה עבודה ממש, אלא שהחשיבוה כעבודה לענין סמיכה. אולם ממה שהסמיך לה בהי"ז דיני עמידה בעבודה, משמע שהוא לעיכובא ופוסל את הרחיצה, וצ"ע.

³ משמע בגמ' שם, שרחיצה טעונה בגדי כהונה, שנאמר בגשתם מי שאינו מחוסר אלא גישה בלבד, ואילו זה מחוסר לבישה וגישה, אכן רש"י מבאר שבא לעכב את הערום, אבל נוכל לשמוע מבגשתם שכהן המחוסר בגדים אינו מקדש, שהרי גם הוא מחוסר לבישה וגישה. ולדברי הגמ' שסמיכה מעכבת בקידוש משום שנאמר לעמוד לשרת, ממילא מוכח שגם מחוסר בגדים פסול בה. ומצאתי שכבר דיבר כן השפת אמת (יומא לב:), ולפ"ז בפשטות צריכים גם בגדי כהונה לרחיצה, אולם השפ"א הניח הענין בצ"ע משום מחלוקת האמוראים ביומא שם. [וע"ע בית הלוי ח"א סי' ה' מה שיש ללמוד מדבריו בענין].

ג. ההבדל בין אהל מועד למזבח

ובנאמר בַּבָּאֵם אֶל אֱהֹל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מִיָּם וְלֹא יָמְתוּ אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשֶׁרֶת לְהַקְטִיר אֶשֶׁה לֵה': הנה הכתוב מציין שלא יבואו לאהל מועד בלא רחיצה ולא ימותו, ורק אחר הזכרת המיתה נאמר או בגשתם אל המזבח, והוא תמוה, מדוע לא אמר הכתוב בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח וכו' ולא ימותו.

והנה שיטת התוס' (יומא ה: ד"ה להביא), שיש חילוק בין כניסה לאהל מועד לבין גשתם למזבח. ביאת אהל מועד דינה במיתה גם אם לא עשה שם עבודה, אבל מזבח אינו מחייב מיתה אלא אם עבד שם עבודה. וכך גם שיטת הרמב"ם [עיין רמב"ם (בית הבחירה ז, כא) ובקריית ספר שם, וכ"מ בדברי הרמב"ם (פיה"מ כלים א, ט), וע"ע העמק דבר שדקדק כן מדבריו בסה"מ (מצוה כד)]⁴.

אולם שיטת רש"י (שמות ל, כ) שרק בבואם אל אהל מועד להקטיר בעיני רחיצה ידים ורגלים, אבל בסתם אין צריך רחיצה, וכן משמע בשיטת ר"ש משאנץ (כלים א, ט)⁵. (וע"ע ויקרא י, ט ובראשונים שם).

והנה, לשיטת הראשונים שחלוק היה בין המזבח לאהל, נוכל להסביר את הפסוק באופן הבא. מאחר שביאת אהל מועד גם בלא עבודה צריכה קיור, לכן נאמר שדין הרחיצה נאמר בבואם אל אהל מועד, ונזכר בו חיוב מיתה מצ"ע להבדילו מחיוב מיתה בעבודת מזבח בלא קיור, ואחרי ביאת א"מ נאמר שגם בגשתם אל המזבח לעשות עבודה היינו להקטיר אשה והדומה לו, בזה צריכים קיור, ועז"א נאמר חיוב מיתה מצ"ע בפסוק אחריו ורחצו את ידיהם וכו' ולא ימותו. לפי"ז מובן מדוע הפסוק מחלק ומבדיל בין שני אלה.

אולם יש להוכיח כשיטת הראשונים שגם ביאת אהל מועד איירי לעשיית עבודה, כי בגמ' (סנהדרין פג:): אמרו שאם לא רחץ חייב מיתה, "ושלא רחץ ידים ורגלים מנלן, דכתיב בבאם אל אהל מועד ירחצו מיים ולא ימותו", ולכאוי מה השייכות בין ביאת אהל מועד לעבודת מזבח, אלא מוכח שאין הבדל ושניהם איירי בעת עשיית עבודה.

יש מקום לחדש, שלשיטת רש"י האי בבואם אל אהל מועד אין פירושו לתוך ההיכל, אלא שהכהנים מיד בבוקר צריכים לקדש ידיהם ורגליהם, והאי בבאם פירושו מיד בבואם לעבודת אהל מועד, וקאמר קרא שמכל מקום אין חיוב מיתה אלא רק אם עשו עבודת שירות או הגשה למזבח,

⁴ ועיין ויק"ר כ, ט ופסיקתא דר"כ כו - בחטא בני אהרן שמתו, שנכנסו לא"מ בלא רחיצת ידים ורגלים. משמע שגם בלא עבודה. אולם הם עבדו שם בהקטרה, ויל"ע.

⁵ והנה הראשונים הוכיחו, ממה שאמרו (זבחים קיב:): שגם אם הטיב את הנרות שלא רחץ ידים ורגלים שאינו חייב מיתה, אם כן מוכח שאין ביאת היכל בסתם מחייב מיתה בלא רחיצה. ונראה לחלק שיש ב' דיני רחיצה, היינו כהן שלא רחץ כלל, וכהן שרחץ בבוקר אלא שלא רחץ רחיצה חדשה לכניסת אהל מועד, ועז"א שאינו חייב מיתה, כי הכהן רחץ היה, אלא שלא רחץ עוד לכניסת אהל. אבל כהן שלא רחץ כלל ונכנס לאהל מועד אכן חייב מיתה מצ"ע. ועיין העמק דבר מה שתירץ בזה. אולם חידוש הוא להמציא רחיצה חדשה גם למי שכבר קידש יו"ר.

שזהו הגדר והטעם של קיו"ר מיד בבואם אל אהל מועד, כדי שלא יבואו לידי מיתה אם ישכחו ויעבדו.

לפייז נראה, שביאור הפסוק כך הוא. שבבואם אל אהל מועד לעשות עבודה כעין גשתם אל המזבח להקטיר אשה, אזי אם לא ירחצו יתחייבו מיתה. שהרי יש עבודות פנים שאין בהם חיוב מיתה בלא קיו"ר, כגון הטבת הנרות וסידור הלחם, אבל הקטרת קטורת או זריקת דם הנעשים בפנים, זה צריך קיו"ר ובלא זה חייב מיתה. נמצא שהכתוב מציין בבואם אל אהל מועד לומר שאימתי חייב בביאת אהל מועד רק אם הוא כעין גשתם אל המזבח להקטיר אשה, אולם מאחר שמזבח הפנימי אין בו הקטרת אשה בפועל לכן היו צריכים לדמות אליו שרק עבודה שהיא כפרה ואם נעשתה בחוץ יש בה כרת, רק כה"ג צריכה קיו"ר.

מענה יובן מדוע הקדים הכתוב לביאת אהל מועד קודם לגשתם אל המזבח. לשיטת הראשונים שביאת אהל מועד חייבים בה גם בלא עבודה, הנה מיד בבוקר היו צריכים להכנס להטיב את הנרות, נמצא שביאת אהל מועד קודמת בזמן לגשת למזבח. אולם לשיטת הראשונים שאין חיוב בלא עבודה, הקדים אהל מועד משום שאינו דין באהל מועד אלא לומר שעבודת אהל מועד כעין הקרבה בחוץ, או שהוא ענין כללי כמבואר לעיל ברש"י, שתיכף בביאתם למשכן ירחצו מים.

* * *

ד. כנו

והנה טעם כנו לא מצאתי דברים מפורשים בקדמונים. אולם נראה לומר כמה השערות בענין.

א] הנה הכיור היו צריכים למלאותו במים חיים, והיו נפסלים בלינה, ולכן נזכר ונתת שמה מים, שתמיד צריכים לתת שם מים חיים. מענה לא ימלט שיבוא כהן למקדש ולא יהיה הכיור במקומו, לכן הוכן שם כנו למען יזכרו שלא לעשות עבודה בלא רחיצת ידים ורגלים. כמו שעצם הכיור הוכן שם להזכירם שלא להכנס לאהל או להעלות במזבח בלא רחיצה.

ב] הכיור היה דוד עגול כעין התפוח, והיה מסתובב על הכן לכל צדדיו, ובזה גם היה תועלת גדולה שלא צריכים לחפש את מקום הדד לרחוץ, אלא מיד היו מסובבים אותו ומוצאים מקומו.

ג] כמו שבדין הרחיצה רחצו גם ידיהם וגם רגליהם, למרות שעיקר העבודה בידיים ולא ברגלים, מכל מקום רחצו רגליהם להזכיר שרגליהם עומדות במקום קדוש. כמוהו נעשה הכלי המקדש משני חלקים, האחד רגלים לכיור היינו כנו, הכן שישב על קרקע המקדש, ואילו הכיור עצמו היה למעלה וממנו רוחצים, והם כנגד הידיים שהם עובדות בפועל. נמצא שהכיור וכנו היו מעין ידיים ורגלים - כלי הרחיצה כעין הרחיצה בפועל.

שבת שלום ומבורך